Nume: .....

Prenume: .....

Clasă: .....

Şcoală: .....

.....

colecția

foarte bine!

ÎNVĂȚARE DE CONSOLIDARE®

antrenament

EDITURA PARALELA 45

Acest auxiliar didactic este aprobat pentru utilizarea în unităţile de învăţământ preuniversitar prin O.M.E.N. nr. 3022/08.01.2018.
Lucrarea este elaborată în conformitate cu Programa şcolară în vigoare, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Redactare: Amalia Mărăşescu, Bianca Vişan
Tehnoredactare: Adriana Vlădescu
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Ionuţ Broştianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
TROFIN, ELIZA-MARA
Gramatică 5 : fişe de lucru pe lecţii şi unităţi de învăţare cu itemi şi teste de evaluare / Eliza-Mara Trofin. - Ed. a 2-a. - Piteşti : Paralela 45, 2018
ISBN 978-973-47-2781-0

811.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2018
Prezenta lucrare foloseşte denumiri ce constituie mărci înregistrate,
iar conţinutul este protejat de legislaţia privind dreptul de proprietate intelectuală.

EDITURA PARALELA 45

ELIZA-MARA TROFIN

GRAMATICĂ 5

FIȘE DE LUCRU

pe lecții și unități de învățare
CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE

Ediția a II-a

Editura Paralela 45

EDITURA PARALELA 45

ARGUMENT PENTRU ELEVI, PROFESORI ȘI PĂRINȚI

Gramatică. Fişe de lucru pentru clasa a V-a este o lucrare concepută în conformitate cu noua programă pentru limba şi literatura română, utilă elevilor care învaţă după manualul de limba şi literatura română elaborat de Editura Paralela 45, dar şi după alte manuale alternative avizate de Ministerul Educaţiei Naţionale.

Este o lucrare complexă, dedicată în primul rând orelor de limba română, al cărei scop este dezvoltarea competenţelor lingvistice ale elevilor, fiind utilă deopotrivă şi profesorilor care pot selecta exerciţii pentru fiecare lecţie şi pot evalua nivelul achiziţiilor elevilor prin utilizarea testelor stadiale şi sumative. Cartea poate fi utilizată şi acasă, fiind un ghid nepreţuit pentru părinţi. Îi ajută, de asemenea, pe elevi şi în pregătirea pentru evaluarea naţională din clasa a VI-a şi pentru olimpiadele şcolare (OLLR, OLAV) deoarece propune şi tipuri de itemi specifici acestor evaluări, itemi care nu sunt cuprinşi, de obicei, în manualele şcolare.

Conţinuturile din carte sunt grupate în 13 unităţi de gramatică. La fiecare unitate de gramatică sunt propuse:

- exerciţii care vizează **identificarea, însuşirea, exersarea**, **utilizarea şi reflecția** asupra faptelor de limbă, prin diverse tipuri de activităţi;
- **teste sumative**, care oferă posibilitatea evaluării sistematice a competenţelor elevilor.

Fişele de lucru din carte au o structură unitară, abordând integrat elementele de construcţie a comunicării cu lectura şi redactarea şi vizând toate competenţele generale.

Textele-suport din fiecare capitol sunt selectate din cărţi pentru copii, care pot fi propuse pentru lectură pe parcursul studierii fiecărei unităţi de gramatică. La fiecare unitate, textele au o temă comună: copilăria, familia, şcoala, jocul etc. Se realizează astfel înţelegerea textelor literare, pornindu-se de la noţiunile de gramatică, făcându-se legătura dintre lectură, elementele de construcţie a comunicării şi redactare.

O particularitate a lucrării noastre este marcarea, prin verbe de comandă şi prin simboluri, a părţilor componente ale fiecărei fişe: **identificăm, învățăm, exersăm, utilizăm.** Se poate observa propunerea unui *demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor* (Programa de limba şi literatura română, clasa a V-a). Considerăm că această secvenţializare a fişelor permite selectarea rapidă a exerciţiilor în funcţie de obiectivele lecţiei.

Exerciţiile sunt diverse, având în vedere atât achiziţiile lingvistice, cât, mai ales, aspectul funcţional al limbii. Exerciţiile care urmăresc IDENTIFICAREA şi ÎNSUŞIREA faptelor de limbă pot fi utilizate **şi în clasă**, în orele de familiarizare a elevilor cu noi concepte. Este foarte important că exerciţiile propuse pentru EXERSARE cuprind **toate tipurile de itemi** şi au **aceeaşi structură** pe tot parcursul lucrării. Exerciţiile de APLICARE a cunoştinţelor în situaţii concrete de comunicare sunt variate şi atractive, urmărind utilizarea corectă a normelor gramaticale, fonetice şi lexicale în mesaje pe teme de interes, în contexte familiare şi nonfamiliare. Fişele cuprind multe exerciţii cu caracter ludic (ghicitori, concursuri) şi activităţi în perechi sau pe grupe mai mari.

EDITURA PARALELA 45

O altă particularitate a fişelor de lucru o reprezintă modul în care sunt organizate exerciţiile de EXERSARE şi de APLICARE. Am considerat oportun să marcăm tipurile de itemi pentru a evidenţia structura fişelor. Codurile folosite sunt următoarele:

I.	ITEMI OBIECTIVI	
A.	Itemi cu alegere duală	IO_A
B.	Itemi de tip pereche	IO_B
C.	Itemi cu alegere multiplă	IO_C
II.	ITEMI SEMIOBIECTIVI	
A.	Itemi de completare	IS_A
B.	Itemi cu răspuns scurt	IS_B
C.	Întrebări structurate	IS_C
III.	ITEMI SUBIECTIVI	
A.	Rezolvare de probleme	I Sb
B.	Eseu	I Sb

Testele stadiale respectă succesiunea itemilor din fişele de lucru. Se propune astfel o evaluare conformă cu o structură familiară elevilor, gradându-se corespunzător nivelul de dificultate a itemilor. Exerciţiile de la subiectul al II-lea acoperă toate conţinuturile de la lectură, din programa şcolară.

O noutate din cartea noastră este şi feedbackul din finalul unităţilor de gramatică. Această secvenţă determină implicarea elevului în autoevaluare şi în reflecţia asupra studiului limbii române. Considerăm că răspunsul la întrebarea *Care este lucrul cel mai important pe care l-am învăţat?* îl va provoca pe elev să sistematizeze şi să esenţializeze cu mai mult interes noile achiziţii. Iar întrebarea *Când şi unde voi folosi ceea ce am învăţat?* va conduce la conştientizarea importanţei studiului limbii române.

Un lucru foarte important este şi acela că unităţile de gramatică au independenţă. Fişele se pot folosi indiferent de eşalonarea conţinuturilor din noile manuale alternative.

Succes deplin tuturor elevilor din clasa a V-a!

Autoarea,
Editura Paralela 45

EDITURA PARALELA 45

2 Ortografie și ortoepie

FIȘA NR. 1

ALFABETUL LIMBII ROMÂNE. ORDONAREA CUVINTELOR DUPĂ CRITERIUL ALFABETIC. DICȚIONARUL. ARTICOLUL DE DICȚIONAR

Identificăm

1. Scrie în ordine alfabetică următoarele cuvinte: *carte, literă, sunet, cărturar, lexic, vocabular, dicţionar, alfabet, articol, criteriu, vocală, semivocală, consoană, silabă, accent.*

.....

.....

.....

.....

2. Caută următoarele cuvinte în *DOOM 2* și explică de ce cuvintele au în faţă semnul exclamării sau asterisc.

a) ! antic/antic – .....

! computer – .....

! profesor/profesor – .....

! sublinia – .....

b) * disco – .....

* elidare – .....

* tomograf – .....

3. Folosind *DOOM 2*, subliniază forma corectă a cuvintelor.

- Antichitate/antichitate (epoca)
- conclusiv/concluziv
- sangvin/sanguin

Învățăm

4. Scrie forma din dicţionar a cuvintelor:

- am mers – .....
- băieţi – .....
- frumoşi – .....
- dânsului – .....

EDITURA PARALELA 45

Exersăm

IO_A **5.** Încercuieşte litera **A** (dacă apreciezi că afirmaţia este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

- Sunt în ordine alfabetică următoarele cuvinte: cuvânt, cuvântător, cuvântare, (a) cuvânta. **A / F**
- În dicţionar, adjectivele au forma de masculin, singular. **A / F**

IO_B **6.** Scrie, pe spaţiul punctat din faţa substantivului din prima coloană, litera corespunzătoare explicaţiei din coloana a doua.

…… – *DOOM* **A.** totalitatea literelor aşezate într-o ordine convenţională, reprezentând sunetele de bază ale unei limbi;

…… – *alfabet* **B.** operă lexicografică cuprinzând cuvintele unei limbi, organizate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică);

…… – *dicţionar* **C.** Dicţionar ortografic, ortoepic şi morfologic.

IO_C **7.** Seria cu toate cuvintele în ordine alfabetică este:

a) alfabet, alfabetar, alfabetic, alfabetizare, alfabetiza;

b) dicţionar, dicţionăraş, dicţiune;

c) silabă, silabic, silabisit, silabisire.

IS_B **8.** Transcrie din dicţionar explicaţia substantivului *fonetică.*

……..

……..

……..

……..

IS_B **9.** Transcrie din *DEX* câte un cuvânt pentru fiecare abreviere (prescurtare).

- s.n. – …….
- vb. – ……..
- înv. – ……

Utilizăm

I SB **10.** Explică-i colegului de bancă, într-un text de 3-5 rânduri, în ce fel poţi folosi *Dex online* pentru a descoperi forma corectă a unui cuvânt.

……..

……..

……..

……..

……..

EDITURA PARALELA 45

3 Vocabularul

FIȘA NR. 1

CUVÂNTUL, UNITATE DE BAZĂ A VOCABULARULUI
CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL. FORMA ȘI SENSUL CUVINTELOR

Identificăm

1. Citeşte cu atenţie textul următor:

Domnul Daniels a scris pe tablă „cot”şi vorbim despre cele trei sunete ale cuvântului. Eu aud un singur sunet – cot –, dar el spune că sunt trei sunete diferite pentru că sunt trei litere diferite. Parcă mi-ar spune că cerul este galben. În timp ce rostesc cuvântul pe litere, îmi spune să le ating cu palma pe fiecare. Asta pare să mă ajute. Mă sileşte să le despart, deşi alcătuiesc toate un singur cuvânt. Dar este un cuvânt scurt, iar eu mă gândesc îngrijorată ce-o să mă fac cu nişte cărţi întregi. Voi fi în stare să citesc vreodată?

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peştele în copac*)

- Scrie câte o propoziţie în care să precizezi:
  a) câte cuvinte sunt în primele două enunţuri;

.....

  b) câte litere sunt în cuvântul *tablă*;

.....

  c) care este înţelesul cuvântului *tablă*.

.....

- Construieşte un enunţ în care cuvântul *tablă* să aibă alt sens decât în text.

.....

- Încercuieşte încă două cuvinte care, având aceeaşi formă, pot avea mai multe înţelesuri.

.....

2. a) Subliniază, în textul următor, două perechi de cuvinte care au aceeaşi formă şi sensuri diferite.

Colo-n vale în ţărână
Stă o râmă într-o rână
Şi priveşte-un porc cum râmă.
Râmă ici, râmă colea,
Două râme s-ar părea,
Însă una-i porc sadea.
Iară porcu-n loc să râme
A făcut râma fărâme.
Una râmă… două… nouă…
Pân’ la nouăzeci şi nouă…
Toate nouăzeci şi nouă
Întreabă porcul: – Când plouă?

(Marin Sorescu, *Problema cu două râme*)

EDITURA PARALELA 45

b) Transcrie, din prima strofă, două cuvinte care diferă printr-un sunet.

.....

Învățăm

3. Scrie enunţuri în care să foloseşti fiecare cuvânt cu două sensuri, precizând sensurile.

a)

Cuvinte	Enunţuri în care cuvintele au sensuri total diferite	Sensul cuvântului în context
liliac	– –	
pară	– –	
roman	– –	

b)

Cuvinte	Enunţuri în care cuvintele au sensuri înrudite	Sensul cuvântului în context
inimă	– –	
limbă	– –	
carte	– –	

4. Menţionează sensul cuvântului *limpede* în fiecare context.

- *apă limpede* – …….
- *cer limpede* – …….
- *privire limpede* – ……
- *glas limpede* – ……
- *minte limpede* – ……..

5. Cuvintele *veşnic* şi *etern* au acelaşi …….. şi formă ……..

6. Încercuieşte două cuvinte cu formă diferită, dar cu acelaşi sens.

Undeva sub doi altoi
A murit un piţigoi,
Pasămite, pasămite,
Cum murise o mierlise. (Marin Sorescu, *Întâmplare*)

7. Subliniază două cuvinte care nu sunt folosite cu sens propriu în fragmentul:

Norii fug, doritul soare/ Străluceşte şi dismiardă oceanul de ninsoare.

(V. Alecsandri, *Iarna*)

EDITURA PARALELA 45

Cuprins

Argument 5

Unitatea 1. ACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR DIN CLASA A IV-A
Fişa nr. 1 7
Fişa nr. 2 8
Fişa nr. 3 10
Fişa nr. 4 12
Test iniţial nr. 1 15
Test iniţial nr. 2 18

Unitatea 2. ORTOGRAFIE ŞI ORTOEPIE
Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicţionarul. Articolul de dicţionar 22
Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală 24
Corespondenţa dintre literă şi sunet 25
Silaba. Accentul 27
Test stadial nr. 1 30

Unitatea 3. VOCABULARUL.
Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul şi contextul. Forma şi sensul cuvintelor 33
Categorii semantice. Sinonime. Antonime 36
Câmpul lexical 40
Variaţie stilistică. Limba standard. Normă şi abatere. Istoria cuvintelor. Variaţii ale formei şi ale sensului în timp 42
Test stadial nr. 2 44

Unitatea 4. SINTAXA
Enunţul. Clasificarea propoziţiilor. Punctuaţia enunţului 48
Test stadial nr. 3 52

Unitatea 5. PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE. PREDICATUL VERBAL
Predicatul verbal 55
Test stadial nr. 4 58

Unitatea 6. SUBIECTUL
Subiectul exprimat (simplu şi multiplu) 61
Acordul predicatului cu subiectul 64
Test stadial nr. 5 66

Unitatea 7. ATRIBUTUL
Atributul 70
Test stadial nr. 6 73

Unitatea 8. MORFOLOGIA. VERBUL
Actualizarea cunoştinţelor 77

EDITURA PARALELA 45

Modurile verbale. Indicativul. Timpurile modului indicativ. Timpul prezent..... 78
Timpul imperfect..... 82
Perfectul compus..... 85
Perfectul simplu..... 88
Mai-mult-ca-perfectul..... 91
Timpul viitor..... 93
Verbele auxiliare..... 96
Modul imperativ..... 98
Forme verbale nepersonale. Modul infinitiv..... 100
Modul participiu..... 103
Test stadial nr. 7..... 105

Unitatea 9. SUBSTANTIVUL
Substantivele comune, substantivele proprii. Genul şi numărul substantivelor... 109
Articolul hotărât, articolul nehotărât (definit/nedefinit)..... 113
Posibilităţi combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut). Prepoziţia..... 115
Test stadial nr. 8..... 118

Unitatea 10. PRONUMELE
Pronumele personal. (Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul)..... 122
Pronumele personal de politeţe..... 125
Test stadial nr. 9..... 128

Unitatea 11. NUMERALUL
Numeralul cardinal..... 131
Numeralul ordinal..... 135
Test stadial nr. 10..... 138

Unitatea 12. ADJECTIVUL
Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul..... 142
Articolul demonstrativ. Gradele de comparaţie/de intensitate ale adjectivului.... 145
Test stadial nr. 11..... 150

Test final..... 153

EDITURA PARALELA 45